

Helsingfors/Mariehamn 1.7.2015

Nr 20/15

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
3.6.2015, nr 124/2015.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om hemvårdsstöd, antagen av lagtinget
3.6.2015.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Den nya landskapslagen om hemvårdsstöd ersätter landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet (ÅFS 50/1985). Hemvårdsstödet kan beviljas som ett grundläggande hemvårdsstöd, ett utökat hemvårdsstöd, ett hemvårdsstöd för syskon samt ett partiellt hemvårdsstöd.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet tillkommer enligt 18 § 1, 4 och 13 punkterna i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvård, landskapets myndigheter samt kommunernas förvaltning.

Enligt förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd s. 66) innefattar begreppet socialvård, förutom den egentliga socialvården, även bl.a. barnskydd och barndagvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, missbrukarvård, nykterhetsarbete, moderskapsunderstöd, barnbidrag, stöd för vård av barn i hemmet, service och stöd på grund av handikapp samt handikappbidrag.

Rätten till social trygghet regleras i grundlagen. Jämlikt självstyrelselagens 27 § 1 punkt utgör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag riksbehörighet. Enligt 19 § i

grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Var och en ska genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdom samt vid barnafödsel och förlust av en försörjare. Det allmänna ska, enligt vad närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds-, och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Enligt landskapslagens 1 § är hemvårdsstödet ett ekonomiskt stöd till vårdnadshavare som inte utnyttjar den barnomsorg, förutom lekverksamhet, som bedrivs under kommunal eller samhällsstödd enskild ledning enligt bestämmelserna i barnomsorgslagen för landskapet Åland för vården av sitt barn. Hemvårdsstödet är därigenom en del av den sociala trygghet som grundlagen avser.

I landskapets behörighet gällande socialvården ingår även att bestämma om återbetalning av stöd och om att ett beslut om återkrav som vunnit laga kraft får verkställas såsom en laga kraft vunnen dom, samt att bestämma om utmätningförbud gällande hemvårdsstöd. Ärenden gällande rättskipning och verkställighet av domar och straff utgör dock riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt, varför bestämmelserna i rikslagstiftningen bör följas bl.a. i verkställighetsförfarandet.

Bestämmelserna om brott mot tystnadsplikten i landskapslagens 27 § kan intas i landskapslagen med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen.

I landskapslagens 27 § 2 mom. har ett undantagsstadgande från tystnadsplikten intagits, som berättigar att utlämna uppgifter. Denna bestämmelse berör det i grundlagens 10 § 1 mom. garanterade skyddet för privatlivet. Nämda paragraf förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. I landskapslagens 27 § 2 mom. anges att uppgifter endast får lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken. Trots att denna bestämmelse om undantag från tystnadsplikten är knapphändigt formulerad, bör stadgandet uppfattas så att dessa uppgifter även ska vara nödvändiga för handhavande av lagstadgade tjänsteåligganden. Så uppfattad utgör bestämmelsen inte en behörighetsöverskridning.

Beträffande ändringssökande hänvisar landskapslagens 28 § till bestämmelserna i kommunallagen för landskapet Åland. Besvärshandläggningen överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

I landskapslagens 6 § 2 mom. har intagits en hänvisning till Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samord-

ning av de sociala trygghetssystemen. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare